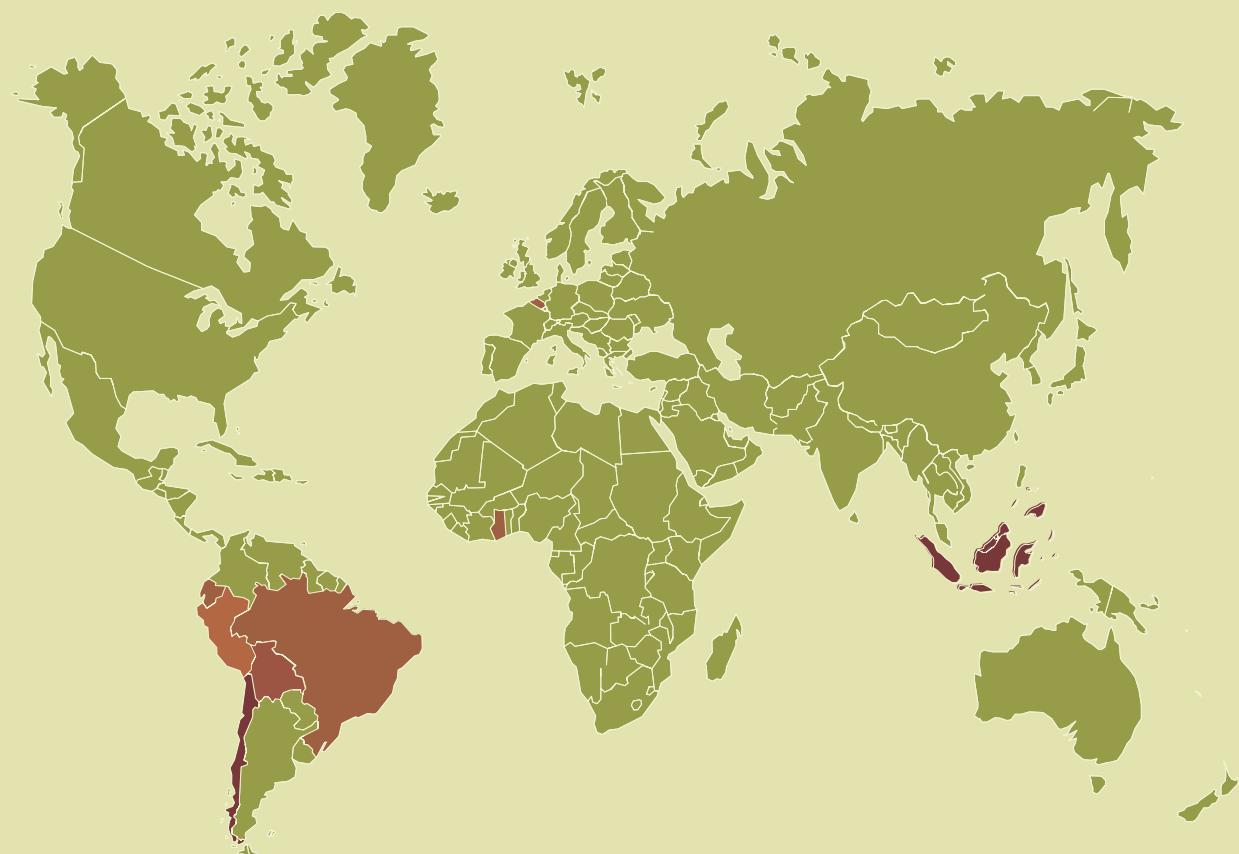

Groenhart vzw
Jaarverslag 2007

Voorwoord door de Voorzitter	2
1. Visie en missie van Groenhart	3
1.1 Visie van Groenhart	3
1.2 Missie van Groenhart	4
2. Structuur van Groenhart	5
2.1 Raad van Bestuur	5
2.2 Algemene vergadering - leden	5
2.3 Personeel	6
2.4 Netwerking	6
3. Werkingsverslag 2007	7
3.1 Vlaams Fonds Tropisch Bos (VFTB)	10
3.1.1 De tussentijdse evaluatie	10
3.1.2 De nieuwe focus	10
3.1.3 De contractverlenging	11
3.1.4 Lopende en afgelopen projecten per 31 december 2007	11
3.1.5 Terreinbezoeken.....	13
3.1.6 Nieuwe projecten	14
3.2 Het startklaar maken van een CDM A/R project ten behoeve van het Vlaamse Klimaatbeleid	22
3.3 Klimaatfonds Argus/KBC - lease	23
3.4 Erkenningsaanvraag DGOS	24
3.5 Mobistar 'Ons Project'	24
3.5.1 Omstandigheden	24
3.5.2 Het project: Versterking van de technische capaciteiten van de Asháninka voor het betere beheer, van de bossen in gemeenschapsbezit in het district Río Tambo	25
3.6 Project van de Nationale Lotterij	27
3.6.1 Omstandigheden	27
3.6.2 Het project: Participatief beheer en duurzaam gebruik van het natuurlijk bospatrimonium het Kanton Muisne, Provincie Esmeraldas, Ecuador	27
4. Conclusie en blik vooruit	29

Voorwoord van de voorzitter

Beste groenharter,

Voor u ligt het jaarverslag 2007, een dikke boterham.

2007 was een kanteljaar: een nieuw contract met de Vlaamse overheid moest getekend worden en vooral moest gestart worden met het uitkijken naar alternatieve financieringsbronnen. Met deze twee onzekerheden voor ons, startte het jaar 2007 onder een pak donderwolken.

Dit jaarverslag toont op overtuigende wijze dat de bocht met succes werd genomen: het contract met de Vlaamse overheid voor het beheer van het Vlaams Fonds Tropisch Bos (VFTB) werd verlengd én er is een goede aanzet gegeven voor nieuwe projectfinanciering. Er blijkt een markt te zijn voor herbebossingsprojecten gelinkt aan klimaatgelden.

Groenhart moet zich specialiseren en zijn eigen niche uitbouwen. Tijdens de laatste bestuursvergaderingen werd daarover van gedachten gewisseld. In het hele verhaal van koolstofopslag en 'avoided deforestation' ligt een taak weggelegd voor Groenhart. Wil dit zeggen dat we weggaan van zuivere bosbescherming of van werken met lokale mensen? Dit is geenszins de bedoeling. Enerzijds is er in dergelijke projecten meestal een duidelijke component bosbehoud en dat is precies waar het in de 'avoided deforestation' discussie over gaat. Anderzijds is het de bedoeling om de middelen die binnenkomen voor dergelijke koolstof-projecten als hefboom te gebruiken voor hetgeen we hopelijk van DGOS kunnen krijgen als Groenhart binnenkort erkend zal zijn als NGO voor ontwikkelingssamenwerking. Deze DGOS-fondsen zijn precies bedoeld om de arme lokale bevolking betere kansen te geven, en we geloven dat herbebossing en bosbehoud hiervoor belangrijk zijn.

Begin 2008 blies Groenhart 5 kaarsjes uit. De toekomst ziet er een stuk beter uit dan een jaar geleden. Er zal wel in 2008 terug hard gewerkt moeten worden aan de voorbereiding van een opvolger van het VFTB én het uitbouwen van een portfolio aan herbebossingsprojecten met privé financiering. Inmiddels voelt Dieter zich ook prima thuis in zijn functie van coördinator, zodat we met vertrouwen in de toekomst kunnen blikken.

Geert Lejeune

Voorzitter Groenhart vzw

1. Visie en missie van Groenhart

Het opstellen van het erkenningsdossier (zie 3.4) liet ons toe de visie en missie van Groenhart wat beter te kaderen en luidt sinds kort dan ook als volgt:

1.1 Visie van Groenhart

Groenhart vindt dat de natuurlijke rijkdommen in het Zuiden in eerste instantie toebehoren aan de lokale gemeenschappen die er leven. Groenhart vindt het zinvol om processen te stimuleren die ertoe leiden dat de lokale gemeenschappen optimaal en duurzaam kunnen genieten van de voordelen van deze natuurlijke hulpbronnen.

Ondanks de vele decennia van internationale samenwerking, stellen ook Groenhart en haar medewerkers vast dat het Zuiden nog steeds af te rekenen heeft met een onaantvaardbaar niveau van armoede van haar bevolking en met alle secundaire symptomen die daaraan gekoppeld zijn. Over het feit dat armoede een complex probleem is met vele oorzaken en gevolgen en dat haar bestrijding een multidisciplinaire aanpak vergt, bestaat al geruime tijd een algemeen consensus.

Het belang van het leefmilieu in het tot stand brengen van een duurzame menselijke ontwikkeling is echter lang onderschat geweest is. Hierin kwam een zekere kentering met de introductie van het concept 'duurzame ontwikkeling' in 1987 in het Brundtlandrapport van de VN, maar vooral later op de Wereldtop over milieu en ontwikkeling te Rio in 1992 (UNCED) waar de term gemeengoed werd en de internationale gemeenschap ze concreet als doelstelling erkende. Duurzame ontwikkeling streeft het evenwicht na van een gezonde economische ontwikkeling; een eerlijke, sociale verdeling van de welvaart en respect voor de culturele waarden van volkeren; en respect voor de natuurlijke draagkracht van de planeet en haar ecosystemen.

Op de wereldtop werd het belang van de kwaliteit van het leefmilieu voor het bestrijden van armoede onderstreept. De relatie tussen armoede en degradatie van het leefmilieu is cyclisch; als armoede toeneemt, neemt de kwaliteit van het leefmilieu af en de teloorgang van het leefmilieu genereert dan weer op zijn beurt een verdere afname van de mogelijkheden voor de armsten.

“Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die tegemoetkomt aan de noden van het heden zonder dat het de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun noden te voorzien in het gedrang brengt.”
(Brundtlandrapport - Our Common future, 1987)

Groenhart schaart zich volledig achter deze visie.

1.2 Missie van Groenhart

Vanuit deze visie en sterk geïnspireerd door het concept van duurzame ontwikkeling wil Groenhart bijdragen tot de genomen engagementen onder de noemer van de 3 **Rio-conventies**:

- Conventie inzake Biologische Diversiteit (CBD)
- Conventie inzake Bestrijding van de Verwoestijning (UNCCD)
- Conventie inzake klimaatverandering (UNFCCC)

Binnen dit ruime werkingskader, zal Groenhart zich sterker richten op de **rol van bos**, gezien haar expertise en het belang van bos binnen duurzame ontwikkeling. Bos neemt immers binnen de 3 conventies een belangrijke rol in. Bossen zijn de grootste schatkamers van biodiversiteit; ze spelen een belangrijke rol in het fixeren van bodems en dus het tegengaan van verwoestijning; en ook bij de klimaatverandering, zowel wat betreft het tegengaan van als het matigen van het effect van klimaatverandering staan bossen centraal, zeker in het Zuiden.

Groenhart beoogt in het **Zuiden** activiteiten te ondersteunen met als doel lokale ontwikkeling én:

- Natuur- en biodiversiteitbehoud;
- Duurzaam beheer van natuurlijke rijkdommen; en
- Herstel van gedegradeerde gebieden en versterking van de draagkracht van ecosystemen.

In het **Noorden** wil Groenhart het maatschappelijk draagvlak voor het globaal belang van de bovenstaande thema's vergroten.

2. Structuur van Groenhart

2.1 Raad van Bestuur

Op de algemene vergadering van Groenhart op 6 maart 2007 wijzigde de samenstelling van de Raad van Bestuur; de bestuursleden zijn sindsdien:

Geert Lejeune (voorzitter)

Jasse Cnudde (Jasse werd vervangen door **Bert De Somviele** bij de overname van de functie van Directeur van VBV)

Frans Pauwels

Joost Van de Velde

Karla Van Eynde (Karla verhuisde ondertussen naar Singapore en kan bijgevolg haar functie moeilijk waarnemen; ze volgt natuurlijk nog van op afstand het reilen en zeilen van Groenhart)

Sabien Leemans

Bart Holvoet

Patrick Van Damme

De 5 vergaderingen van de Raad van Bestuur in 2007: 4 januari, 25 april en 2 juli te Brussel, 5 september en 5 december te Gent.

2.2 Algemene vergadering – leden

1	Aerts Raf	18	Lejeune Gert
2	Aertsen Wim	19	Mannaert Alexandra
3	Bellemans Herwig	20	Muys Bart
4	Berkvens Nick	21	Pauwels Frans
5	Cnudde Ignace	22	Plessers Philippe
6	Cuyper Dieter	23	Plouvier Dominiek
7	De Vreese Rik	24	Scheirlinck Hans
8	Debonnet Guy	25	Van Camp Nancy
9	Desloover Dries	26	Van Crombrugge Mario
10	D'Hulster Mariette	27	Van Damme Patrick
11	Dossche Veerle	28	Van De Velde Joost
12	Draulans Dirk	29	Van Eynde Karla
13	Evenepoel Hilke	30	Van Schie Bart
14	Fosselle Sylvie	31	Van Vooren Pieter
15	Holvoet Bart	32	Van Zele Leen
16	Janssen Noah	33	Vandenbossche Wim
17	Leemans Sabien	34	Verbelen Filip

2.3 Personeel

Het aflopen van het contract van Karla Van Eynde als coördinator van Groenhart en de koerswijziging van het VFTB hebben enkele veranderingen voor het personeel met zich meegebracht.

Per 15 februari 2007 ziet de personeelsbezetting van Groenhart er als volgt uit :

- Dieter Cuypers Coördinator 5/5
- Hilke Evenepoel Projectmedewerker 1/2
- Mariette D'Hulster Administratief medewerker (1/5) en opvolging CDM A/R project (1/5)

Sinds december 2007 werkt ook Paloma Martín Silva als stagiaire bij Groenhart, via het Europese Leonardo da Vinci beursstelsel. Ze legt zich gedurende 6 maanden (mid december 2007-mid juni 2008) voornamelijk toe op het inwinnen en systematiseren van informatie over de 3 Rio-conventies (klimaatverandering, strijd tegen verwoestijning en biodiversiteit). Zij spitst zich geografisch voornamelijk toe op de landen Ecuador, Peru en Bolivia. Deze info zal voor Groenhart van nut zijn bij het uitwerken van projectvoorstellen en het opvolgen van projecten. Zij wordt ook betrokken bij de dagelijkse werking van Groenhart, zoals evaluatie van financiële verslaggeving, website, opmaak van projectvoorstellen,... In opdracht van VBV volgt zij het dossier rond het FSC-artesanaat, afkomstig van Cadefor Bolivia, op.

2.4 Netwerking

Groenhart is lid van **VODO** (Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling) en volgt daar actief de werkgroepen 'Klimaat' en 'Illegale Houtkap' op. Vooral de eerste was dit jaar van groot belang gezien de CoP 13 in december en dan meer bepaald alle wisselwerkingen tussen klimaat en bos. Eén van de belangrijke onderwerpen was Avoided Deforestation, maar meer daarover in het werkingsverslag.

Groenhart zetelt in de Raad van Bestuur van **Fair Timber** om zo een bijdrage te leveren aan duurzaam bosbeheer wereldwijd.

Groenhart werd in 2007 ook lid van **CompenCO2** www.compenCO2.be, een vrijwillig compensatie-initiatief van een brede waaier van organisaties uit het middenveld. Het initiatief is er in eerste plaats op gericht de uitstoot zoveel mogelijk te vermijden. Daarnaast biedt het de mogelijkheid de overige uitstoot te compenseren. De innovatie van dit initiatief is dat er zoveel mogelijk specifiek gezocht wordt naar compensatie in projecten uit Afrika en met Gold Standard certificering, en een deel van de fondsen gaat naar adaptatieprojecten.

In het licht van de erkenning van Groenhart als NGO voor ontwikkelingssamenwerking, sloten we ons aan bij de koepel van Vlaamse OntwikkelingsNGO's: **Coprogram**.

We zijn ook nog steeds lid van **BBL** en werkten vooral op klimaatvlak met hen samen om te komen tot een gezamenlijk standpunt over compensatieprojecten. Van een uiteindelijk standpunt is er nog geen sprake op dit moment, maar ons standpunt is gekend.

3. Werkingsverslag 2007

Het werd in het jaarverslag van 2006 meerdere malen aangehaald: 2007 zou het kanteljaar worden voor Groenhart. Groenhart moest uitgebouwd worden, op zoek gaan naar nieuwe fondsen, diversifiëren en het VFTB moest stilletjesaan één van projecten van Groenhart worden, niet hét project van Groenhart blijven. Hieraan hebben we voldaan, hoewel het jaar niet al te gemakkelijk startte door een laattijdige verlenging van het contract met het VFTB (zie hieronder).

Het visitekaartje van een moderne organisatie is vandaag de dag een **website**. Daar kan men niet omheen. In samenwerking met ADOS werd er werk gemaakt van een gepast dynamisch visitekaartje met allerlei nieuwe mogelijkheden om meer te weten te komen over wat Groenhart is, wat Groenhart doet en de projecten die Groenhart coördineert; in het Nederland, Spaans en Engels. Via een dynamisch wereldkaartje kan nu virtueel naar de verschillende projecten gereisd worden en wordt ook duidelijk dat Groenhart zoveel meer is. Check het zelf eens: www.groenhart.be

2007 is ook het jaar geworden waarin tropisch bos terug hoog op de internationale agenda kwam. België wil via zijn ontwikkelingssamenwerking weer meer investeren in de bossector, getuige o.a. de conferentie van de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking eind februari en de daaraan gekoppelde engagementen voor de DR Congo.

In de aanloop naar CoP 13 van de UNFCCC in Bali staken allerlei initiatieven de kop op. De rol van bos in het bestrijden van de klimaatverandering en de aanpassing eraan kwam hoog op de agenda. Deze agenda werd gekruist door acroniemenlijsten met afkortingen als LULUCF, AD, RED, REDD, A/R, CDM en zoveel meer. Een ellenlange lijst die voor wie wil meepraten in dit debat een parate kennis moet zijn.

Goed nieuws en slecht nieuws rond de rol van bossen vulden de koppen van binnen- en buitenlandse kranten en e-media. Groenhart nam aan dit debat deel zowel op Vlaams, Belgisch als internationaal niveau via haar netwerking met BBL, VBV, WWF, CompenCO2 en VODO; workshops, studiedagen, etc.

De rol van bos in de klimaatverandering: oorzaak en oplossingen

Misschien is het opportuun om hier ook even de visie van Groenhart rond de rol van bos in de klimaatsverandering en de oplossing ervan even uit de doeken te doen: We kunnen het 'Plan' waarmee we ons wapenen tegen de klimaatsverandering algemeen opdelen in 2 onderdelen: 1) het milderen van de klimaatsverandering (mitigatie in het vakjargon); en 2) ons aanpassen aan de klimaatsverandering (adaptatie). In beide onderdelen speelt bos een cruciale rol:

1. Mitigatie:
 - a. Bossen of nieuwe aanplantingen (Afforestation/Reforestation – A/R) kunnen CO2 opslaan in de houtige biomassa en zo de concentratie aan CO2 in de lucht verminderen (koolstofopslag);
 - b. De verandering van het landgebruik (Land Use, Land-Use Change and Forestry –LULUCF) in het Zuiden, voor het overgrote deel te wijten aan ontbossing is verantwoordelijk voor minstens 20% van de wereldwijde uitstoot aan CO2 en er moet werk gemaakt worden van de strijd tegen deze ontbossing, ze moet voorkomen worden (Avoided Deforestation - AD, nu ook wel RED(D) genaamd: Reduced Emissions from Deforestation and forest Degradation);
 - c. Bossen hebben een laag albedo en een hoge evapotranspiratie. Een groter bosareaal zorgt dus ook op dit vlak voor een koelend effect.
2. Adaptatie: We kunnen er niet omheen: we zullen ons moeten aanpassen aan de klimaatverandering; ze is nu reeds voelbaar en onze inspanningen van vandaag de dag zullen pas effect hebben in een niet zo dichtbij toekomst. Cruciaal in deze is de kwetsbaarheid van ecosystemen, menselijke systemen en de wisselwerking tussenbeide. Verschillende ecosystemen, en bijgevolg de menselijke systemen die van de natuurlijke grondstoffen die zij leveren afhankelijk zijn voor hun levensonderhoud, kunnen de snelheid waarmee het klimaat verandert moeilijker volgen dan anderen. Verschillende planten- en diersoorten passen zich trager aan, migreren trager en komen in de problemen. Op die manier brengen bepaalde soorten een

heel dynamisch netwerk van relaties in het gedrang en luiden mogelijk het einde in van vele ecosystemen. Het verkleinen van deze kwetsbaarheid door bijvoorbeeld het vergemakkelijken van migratie en aanpassing; diversifiëring van het gebruik en het duurzaam gebruik van natuurlijke grondstoffen zijn maar enkele van de mogelijke oplossingen.

Het duidelijkste voorbeeld van de rol die bossen kunnen spelen in adaptatie is natuurlijk het behoud, de uitbreiding en duurzaam gebruik van mangroves die de effecten van een zeespiegelstijging kunnen milderen.

Mitigatie is gelinkt aan de koolstofkredietenmarkt en deze boomt op dit moment:

1. De officiële of 'Kyotomarkt', gelinkt aan het Kyotoprotocol met door caps vastgelegde reductiedoelstellingen voor de 'ontwikkelde landen': de eerste commitment period loopt van 2008 tot 2012. In 2012 moeten de landen die het protocol ratificeerden hun doelstellingen halen. Zij kunnen dit o.a. door projecten in 'landen op weg naar ontwikkeling' uit te voeren binnen het Mechanisme voor Schone Ontwikkeling (Clean Development Mechanism – CDM) en zo de aldaar gerealiseerde reducties op hun conto schrijven;
2. De vrijwillige markt is gericht op de uitstoot van broeikasgassen die niet in het Kyotoprotocol opgenomen zijn. De bekendste zijn de compensaties van vliegreizen en autoverkeer, maar men kan vandaag de dag zowat alles klimaatneutraal of koolstofneutraal maken: van de volledige werking van een bedrijf, over popconcerten, tot trouwerijen en zelfs pizza's en verjaardagstaarten.

Deze markt wordt stilaan meer en meer geregeld en dit is nodig, want vele initiatieven en aanbieders op deze markt komen soms terecht in praktijken van punt 3, gewild of ongewild.

3. De frauduleuze markt: er zijn kapers op de kust die mits betaling een compensatie aanbieden, maar in praktijk geen (correcte) compensatie realiseren. Zij brengen hiermee de goedbedoelde projecten die de regels respecteren in diskrediet, leggen de bewuste 'compenseerder' in de luren en doen het vertrouwen in de goede initiatieven afnemen.

Binnen deze 3 markten steken bosprojecten de kop op. Binnen de eerste is tot vandaag maar 1 soort projecten mogelijk in het kader van het CDM: A/R projecten, grootschalige en kleinschalige. Op CoP 13 werd bepaald dat kleinschalige projecten maximaal 16kTon CO₂-equivalenten per jaar mogen opslaan, een verdubbeling van de vroegere maximale limiet. Voor tropische aanplantingen komt dit gemiddeld neer op een schaal van ongeveer 800 ha. Op dezelfde CoP werd een engagement aangegaan om ook tegen 2009, met het oog op de tweede commitment period, een kader uit te werken voor het opnemen van REDD in de opvolger van het Kyotoprotocol of via een apart mechanisme. Het REDD principe heeft op de vrijwillige en andere nationale koolstofmarkten al langer zijn ingang gevonden, getuige projecten in het Noel Kempff Mercado Nationaal Park in Boliviaë en vele andere.

Over het nut en de voordelen van (her)bebossingen zijn de meningen nog verdeeld. Grootschalige monoculturen, door lokale bevolking afgebrande aanplantingen en frauduleuze praktijken hebben hier geen goed aan gedaan. Groenhart gelooft toch dat deze projecten hun voordeel kunnen hebben om de klimaatsverandering aan te pakken. Goed overdachte en participatief uitgewerkte aanplantingsprojecten in het Zuiden hebben ook hun voordelen naar andere peilers van het huidige klimaatbeleid toe: ze realiseren naast de mitigatie ook doelstellingen zoals het voorkomen van ontbossing en de reductie van de kwetsbaarheid ten opzichte van de klimaatsverandering van ecosystemen en menselijke systemen (adaptatie). Ook voor de biodiversiteit en de strijd tegen verwoestijning, de andere conventies van de top van Rio in 1992, kunnen deze aanplantingen positief zijn.

Hiervoor maakten we onze criteria:

•
•
•
•
•
•

Kredieten uit (her)bebossingprojecten

Ontbossing in de tropen tegengaan is ontzettend belangrijk, en verdient onze volle ondersteuning, zowel om hun rol in het wereldklimaat, als omwille van de biodiversiteit en de strijd tegen de verwoestijning. De eerste bezorgdheid dient dan ook uit te gaan naar de bestaande bossen door het voorkomen van verdere ontbossing en bosdegradatie. Daarnaast zijn we ons ervan bewust dat in het Zuiden gedurende decennia natuurlijke bossen de plaats hebben moeten ruimen voor ander landgebruik zonder dat deze situatie voldoende hersteld werd, met de negatieve gevolgen van dien. De hoge initiële investering om het bos te herstellen en de lange duurtijd vooraleer deze investering terugverdiend wordt, heeft ervoor gezorgd dat het bosareaal alsmaar afneemt. De emissiehandel kan een middel zijn om deze barrière te overwinnen, immers groeiende bomen nemen CO₂ op en hebben bijgevolg een 'mitigerend' effect. In de officiële emissiehandel tussen landen onder het Kyotoprotocol is het mogelijk om rechten uit bebossing- en herbebossingprojecten te verhandelen binnen de flexibele mechanismen. In de Europese emissiehandel tussen bedrijven zijn ze echter niet toegelaten.

Dit soort projecten hebben een potentieel met betrekking tot klimaatcompensatie, biodiversiteitbehoud, de strijd tegen de verwoestijning en voordelen voor lokale gemeenschappen in het Zuiden, maar slechts indien voldaan wordt aan volgende voorwaarden:

- **Additionaliteit:** Net als andere projecten moeten ze additioneel zijn, zowel met betrekking tot de werkelijke koolstofopslag als met betrekking tot de zogenaamde additionaliteitsbarrières. Er dient m.a.w. aangetoond te worden dat de projecten beter doen dan de baseline en dat via de financiële input uit de verkoop van emissiekredieten de mogelijke additionaliteitsbarrières (financiële, technologische, beheercapaciteit, enz.) opgeheven worden. De baseline is het zogenaamde business-as-usual of de uitstoot/opslag van broeikasgassen van het projectgebied als er geen project zou plaatsvinden.
- **Permanentie:** Geloofwaardige garanties voor de permanentie van de bossen voor de gecertificeerde periode. Het risico dat het bos ten onder gaat aan ziektes, brand of houtkap zonder heraanplanting is immers groot.
- **Risicobeheersing:** Gezien de grote risico's waaraan herbebossingprojecten kunnen blootstaan, moet alles in het werk gesteld worden om deze te beperken en moeten duidelijke procedures ingebouwd worden voor wanneer de mogelijke problemen zich zouden voordoen.
- **Leakage:** Geloofwaardige garanties dat het project niet leidt tot het simpelweg verplaatsen van de activiteiten die plaatsvonden in het projectgebied voor de uitvoering van het project. Het risico is immers groot dat deze verplaatsing ontbossing met zich meebrengt. Voorbeelden van waar dit niet het geval is zijn bijvoorbeeld herbebossing van gedegradeerde gronden die geen andere functie meer vervullen, aanplanting van bomen tussen gewassen (agroforestry) en aanplanting op graasweiden (sylvopastorale systemen).
- **Conservatieve berekeningen:** De schattingen over de hoeveelheid CO₂ die een bos opslaat, kunnen zeer ver uiteen lopen. Afhankelijk van de gebruikte rekenmethode worden naast de bomen zelf ook andere CO₂ sinks (bodem, bladeren) of bronnen van uitstoot mee in rekening gebracht. De berekeningswijze dient duidelijk te zijn en over de meegerekende koolstof'pools' dient voldoende wetenschappelijke zekerheid te zijn. Best practice op dit moment is bijvoorbeeld enkel het meerekenen van bovengrondse en ondergrondse boombiomassa en niet het strooisel en de bodembiomassa. De berekeningen zijn aldus conservatief.
- **Participatie:** Participatie van de lokale gemeenschappen in het projectontwerp en het uiteindelijke beslissingsproces is onontbeerlijk.
- **Kleinschaligheid en natuurlijkheid:** Geen grootschalige éénsoortige of zelfs monoklonale aanplantingen. Het risico blijft groot dat projectontwikkelaars grootschalige monocultuur plantages aanplanten, die dikwijls een negatieve impact op het milieu en de lokale gemeenschappen hebben. Kleinschaligheid en het gebruik van soorten aangepast aan de lokale omstandigheden, en die de lokale ecologische evenwichten niet in het gedrang brengen, zijn noodzakelijk.
- **Bijkomende voordelen voor de biodiversiteit en de lokale gemeenschappen:** Het projectontwerp moet duidelijk de bijkomende voordelen voor de biodiversiteit en de lokale gemeenschappen aantonen.

Een deel van deze bezorgdheden worden ondervangen door de toepassing van enkel door de CDM EB goedgekeurde methodologieën. Daarnaast is de ontwikkeling van standaarden om aan al deze voorwaarden te voldoen in volle positieve evolutie (www.climate-standards.org; www.carbonfix.info; green standard,...). Deze evolutie verdient onze steun.

Enkel projecten die op een transparante wijze door een onafhankelijke derde partij geverifieerd worden op de hierboven bepaalde voorwaarden, kunnen onze goedkeuring wegdragen.

Ook de erkenning van het belang van adaptatie groeit en hierover zal alleszins in 2008 en 2009 meer verteld kunnen worden.

3.1 Vlaams Fonds Tropisch Bos (VFTB)

3.1.1 De tussentijdse evaluatie

De werkzaamheden van het consortium WWF-Belgie, VBV en Groenhart vzw inzake het uitvoeren van de overeenkomst met Bos&Groen B&G/29/2003 “Beheer en promotie Vlaams Fonds Tropisch Bos” werden gestart op 15/02/2004 voor een initiële periode van 3 jaren (tot 15/02/07) en zo geschiedde het. Hoewel het oorspronkelijk de bedoeling geweest was van het ANB, belast met het financieel beheer van het VFTB en met de supervisie van de uitvoering van het bovenvermelde contract, om deze evaluatieopdracht te laten uitvoeren door externe consultants, gespecialiseerd in de materie, werd er in oktober 2006 door het kabinet van de Minister van Leefmilieu gesuggereerd om deze evaluatie “intern” te laten verlopen, vooral omwille van twijfels rond de meerwaarde van een externe opinie en de extra kosten die dit met zich zou meebrengen. Bijgevolg werd Groenhart, de belangrijkste speler in de uitvoering van het contract, gevraagd om zich – in nauwe samenwerking met ANB – zelf te ontfemen over deze opdracht.

Groenhart is uiteraard tegemoet gekomen aan dit verzoek. Het evaluatierapport werd ingediend in januari 2007 en positief onthaald door het kabinet.

3.1.2 De nieuwe focus

Tegelijkertijd werd ook een voorstel voor heroriëntering van het VFTB door Groenhart uitgewerkt voor de laatste twee jaar van het eerste VFTB-contract. Deze heroriëntering kwam er op vraag van het kabinet Leefmilieu dat het VFTB meer wilde inschakelen in het Vlaamse Klimaatbeleid.

Het uitgewerkte voorstel zoekt een gulden middenweg tussen de uitdagingen voor het Vlaamse Klimaatbeleid waar het halen van de Kyoto doelstellingen een belangrijk onderdeel van is, en de uitdagingen voor tropisch bos in het brede internationale klimaatbeleid.

Op 11 mei 2007 werd de nieuwe focus van het VFTB via een persmededeling van de Vlaamse Regering bekendgemaakt:

“Het Vlaams Fonds Tropisch Bos zal meer inzetten op bebossings- en herbebossingsprojecten in de context van het Kyoto protocol, en tegelijk er nog meer naar streven dat dergelijke projecten een wezenlijke bijdrage leveren voor biodiversiteitsbehoud en de sociale ontwikkeling van de betrokken bevolkingsgroepen. Met de nieuwe klemtoon binnen de werking van het Vlaams Fonds Tropisch Bos wil ik investeren in pilootprojecten en voorbeeldmethoden die vanuit de praktijk bekijken hoe een dergelijke combinatie ook effectief mogelijk is. Bepaalde groepen vrezen dat de rechten van de inheemse bevolkingsgroepen bij klimaatgestuurde bebossingsprojecten al te zeer zouden genegeerd worden of dat deze projecten ernstige ecologische schade zouden kunnen betekenen. Ik wil ervoor zorgen dat de verschillende bezorgdheden met elkaar te verzoenen zijn”, dixit Minister Kris Peeters.

(http://publicatie62.vlaanderen.be/servlet/Satellite?pagename=nieuwsberichten%2FNB_Nieuwsbericht%2FNieuwsbericht&cid=1178863508173)

Concreet houdt deze nieuwe focus het volgende in:

De Minister besliste voor de 2 volgende jaren, 2 soorten activiteiten te financieren via het Vlaams Fonds Tropisch Bos (€ 400.000 per jaar):

1. De ontwikkeling van PDDs voor kleinschalige bebossing- en herbebossingprojecten of portfolio's van kleinschalige bebossing- en herbebossingprojecten (CDM-SSC-AR-PDD)

In deze eerste categorie wordt de ontwikkeling van zogenaamde Project Design Documents financieel ondersteund. Deze documenten zijn de basis voor een uiteindelijke uitvoering van bebossing- en herbebossingprojecten in niet-annex 1 landen van het Kyoto-protocol. De voorbereiding van deze documenten vereist onder andere activiteiten zoals een land-eligibiliteitsstudie op basis van kaartmateriaal en satellietfoto's,

een haalbaarheidstudie, een sociale impactstudie en een milieuimpactstudie. Uiteindelijk moet de financiële steun van de Vlaamse Overheid resulteren in een document (PDD) dat de verdere pre-implementatie (registratie, validatie,...) van een project binnen het kader van de Mechanismen voor Schone Ontwikkeling (CDM) van het Kyoto-protocol kan doorstaan.

Er wordt specifiek gericht op kleinschalige bebossing- en herbebossingsprojecten, gezien de bijzondere voorwaarden die deze projecten genieten in het kader van de regels voor Mechanismen voor Schone Ontwikkeling en de interessante combinatie met het biodiversiteitsbehoud en sociale ontwikkeling.

De ontwikkelde PDDs kunnen dienen om voor andere partijen/geïnteresseerden Certified Emission Reductions (CERs) of Verified Emission Reductions (VERs) te genereren. De Vlaamse Overheid steunt zo de capaciteitsopbouw en sensibilisering rond klimaat en bos in het Zuiden.

2. Activiteiten die de druk op tropisch bos verminderen en een bijdrage leveren aan het internationale debat rond avoided deforestation (REDD)

In deze projectcategorie worden projecten gefinancierd die door de geïmplementeerde activiteiten direct bijdragen tot een verminderde ontbossing. De projectuitvoerder moet kunnen aantonen dat door de uitgevoerde activiteiten de druk op het bos en bijgevolg de ontbossing of bosdegradatie verminderd wordt. Het aantonen van deze vermindering is een wezenlijk onderdeel van projecten die in deze categorie gesteund kunnen worden.

Voorbeelden van activiteiten zijn: 'agroforestry', aanleg van brandhoutplantages, sylvopastorale systemen, duurzaam gebruik van 'Non Timber Forest Products', duurzaam bosbeheer, inventieve activiteiten om leakage van beschermingsprojecten te verminderen, 'payment for environmental services', 'bioprospecting', enz.

3.1.3 De contractverlenging

Naast de nieuwe focus dienden natuurlijk ook de lopende projecten opgevolgd te worden. Het voorstel dat door Groenhart werd ingediend behelsde dan ook twee componenten: 1) de verdere opvolging van de lopende projecten volgens de 'oude' modaliteiten; en 2) het beheer van het VFTB volgens de nieuwe focus.

Er werd eveneens aangedrongen op een reductie van het werkingsbudget voor het beheer van het VFTB.

Door administratieve beslommingen werd het contract niet op 15/02/07, maar pas op 01/06/07 verlengd, met de nodige problemen voor de continuïteit van het personeel van Groenhart. Er werd in deze periode in de mate van het mogelijke op vrijwillige basis verder gewerkt.

3.1.4 Lopende en afgelopen projecten per 31 december 2007

Code	Organisatie-NGO	Omschrijving van het project	Land	Status
01-2002	Raoni instituut	Kastanje-project	Brazilië	afgelopen
03-2002	NP-Birdlife Brazil	Vlaamse ark voor Sumatra	Indonesië	afgelopen
05-2002	Ecohomode	Behoud Bos Cubilán	Ecuador	afgelopen
06-2002	AIMCO	Verwerking en commercialisatie kastanjenoten	Bolivië	stopgezet
08-2002	FCT	Laguna Coluco, Chiloë	Chili	afgelopen
09-2002	Apeco	Behoud en beheer gebergtebossen Cordillera de Colan	Peru	afgelopen
11-2002	Probioma	Duurzaam beheer en ecotoerisme in Pantanal	Bolivië	afgelopen
13-2002	Cedes Apurimac	Behoud Ampay reservaat	Peru	afgelopen

05-2003	APNE	Duurzaam beheer caatinga, Pernambuco	Brazilië	afgelopen
06-2003	Natuurpunt	LT behoud van bosrestanten atlantisch droogbos noordoosten	Brazilië	afgelopen
07-2003	FAS	Ontwikkeling en natuurbehoud in de corridor Llangates-Sangay	Ecuador	afgelopen
10-2003	DRIS	Bosbehoud en DO in de Cuenca Kimbiri, Cuzco	Peru	afgelopen
12-2003	WWF-Peru	Herbebossing en herstel bufferzone Tabacones Namballe Nat Sanctuarium	Peru	afgelopen
16-2003	Cadefor	Productie- en commercialisatieverbetering FSC artesanaat Chiquitos	Bolivië	afgelopen
17-2003	ACPC	Controle en bosbeheer in Rio Tambo	Peru	afgelopen
18-2003	Bosque y Comunidad	Duurzaam bosbeheer Lecos, La Paz	Bolivië	afgelopen
21-2003	FCSF	Bosbehoud in Cabo San Francisco, Esmeraldas	Ecuador	afgelopen
23-2003	WWF-Bolivia	Trainingsprogramma voor community forestry	Bolivië	afgelopen
07-2004	Raoni Instituut	Specifieke opleidingscursussen voor Kaiapo-jongeren, Mato Grosso	Brazilië	afgelopen
17-2004	IARA	Duurzaam gemeenschapsbosbeheer in extractiereservaat Tapajos-Arapiuns, Amazone	Brazilië	afgelopen
24-2004	COMAFORS	Bosbeheerssystemen voor secundair bos, Esmeraldas	Ecuador	afgelopen
27-2004	FEC	Beheersplan voor natuurlijk bos, noorden van Mato Grosso	Brazilië	lopende
28-2004	DESCO	Duurzaam beheer bossen in Rio Entaz, Villa Rica	Peru	afgelopen
34-2004	CODEFF	Duurzaam bosbeheer en groepscertificering van natuurlijk bos, zuid-Chili	Chili	lopende
42-2004	Ass Fincas Daular	Herbebossing met edele houtsoorten, Guayaquil	Ecuador	lopende
43-2004	ADS	Bosbedrijfsvoering in de ASL "El Tunal", Tarija	Bolivië	afgelopen
48-2004	FEM	Verminderen druk op beschermd bos Moya Molon, Azuay	Ecuador	afgelopen
74-2004	Univ MSA	Studie potentieel van duurzame exploitatie epifyten in NP Cotapata, La Paz	Bolivië	lopende
76-2004	NCI	Participatieve bescherming Tumbesino droogbos Laipuna Jorupe, Loja	Ecuador	afgelopen
80-2004	CETEFOR	Pilootproject koolstofopslag en NB dmv duurzaam bosbeheer NP Carrasco, Cochabamba	Bolivië	afgelopen
08-2005	Ecohomode	Participatieve mechanismen voor het behoud en duurzaam beheer van het bos Cubilan in de provincie Cañar	Ecuador	afgelopen
19-2005	APCOB	Communautair bosbeheer met de Ayoreo in de TCO Zapocó	Bolivië	afgelopen
27-2005*	OPIM	Participatief bosbeheer door de inheemse gemeenschap Mosen in de regio Alto Beni	Bolivië	lopende
43-2005*	Fun NATURA	Bosbeheer in de noordelijke zone van de Cordillera del Cóndor	Ecuador	lopende
50-2005*	Fun Sirua	Versterking van de bescherming van de corridor Awacachi	Ecuador	lopende
114-2005*	VUB-ICED	Milieu-educatief centrum en bosbehoud in Sui	Ghana	lopende
78-2006	Lonko Kilapang	Herbebossing en herstel van de gedegradeerde bufferzone van het nationaal reservaat Villarica, Zuid-Chili	Chili	lopende
86-2006	SFA	Promotie en commercialisatie van hout afkomstig van duurzaam beheerd bos, Pastaza, Ecuador	Ecuador	lopende
88-2006	ACCA	Duurzaam oogsten en commercialiseren van de Brazilnoot (Bertholletia excelsa), Madre de Dios, Peru	Peru	lopende

97-2006	WWF-Peru	Herbebossing en herstel bufferzone Tabacones Namballe Nat Sanctuarium, Fase II	Peru	lopende
100-2006	Prisa-CETEFOR	Duurzaam beheer van de natuurlijke grondstoffen, Bolivië	Bolivië	lopende
105-2006	FCFCh	Bescherming en duurzaam beheer van het natuurlijk bos van de mapuche-huilliche in Chiloé, Zuid Chili	Chili	lopende

*Deze projecten zijn verlengd omwille van de vertraging die ze opgelopen hebben door laattijdige betalingen van de tweede schijf.

Niet alle projecten, waarvan de status 'afgelopen' is, zijn al volledig administratief afgelopen. Ze zijn wel op terrein afgerond en de partnerorganisaties hebben hun rapporten ingeleverd, maar ze wachten nog op hun laatste betalingsschijf.

Al de informatie over de projecten kan bekeken worden op onze vernieuwde website www.groenhart.be

De projecten liepen algemeen alweer goed in 2007. Het was echter geen gemakkelijk jaar qua opvolging door de uitblijvende contractverlenging: de projecten liepen gewoon verder, de organisaties dienden hun mid-termijn en eindtermijn verslagen in en moesten langer wachten op hun betalingsschijven.

3.1.5 Terreinbezoeken

Omwille van enerzijds de omstandigheden met de contractonderbreking van Groenhart en anderzijds de inhoudelijke heroriëntatie met gevolgen naar personeelsbezetting en taakverdeling werd slechts één terreinbezoek gerealiseerd. Deze terreinbezoeken zijn zeer belangrijk voor Groenhart: naast een controlefunctie (evaluatie en bijsturing) spelen ze immers ook een cruciale rol bij het verzorgen van de nodige feedback van de resultaten naar Vlaanderen en de projectuitvoerders toe. Ze laten ook toe om ter plaatse contact op te nemen met donoren, overheden en NGO's, waarbij het VFTB gepromoot kan worden, en Groenhart zich een idee kan vormen van de werking van deze potentiële partners/

promotoren. Van deze missie werd een verslag opgemaakt en fotomateriaal verzameld voor promotiedoeleinden van het VFTB.

Deze Ecuador-missie werd door Hilke Evenepoel, projectmedewerker van Groenhart, uitgevoerd in augustus 2007. Het was de 4^e Groenhartmissie naar Ecuador. Het doel van deze missie bestond erin om 3 lopende projecten van het Vlaams Fonds Tropisch Bos in Ecuador te bezoeken en te evalueren. Twee van de 3 projecten (43-2005, Fundación Natura en 86-2006, Servicio Forestal Amazónico) werden grondig bezocht, zowel op kantoor als op terrein. Vermits project 50-2005 (Fundación Sirua) al tijdens de missie van 2006 op terrein werd bezocht, werd er nu enkel tijd uitgetrokken op kantoor voor een grondige bespreking van hun tussentijds rapport. De opvolging van het project 08-2005 (Ecohomode) werd vanuit Quito gedaan door een vergadering met een projectmedewerker. Ook dat project was al tijdens de missie van 2006 op terrein bezocht.

Daarnaast werden nog een aantal contacten gelegd in Quito:

- Lieven De La Marche en Stefan Meerschaert (BTC)
- Sjef Gussenhoven (een Nederlander, die het Fondo Ambiental Nacional (FAN) coördineert dankzij IUCN Nederland)
- Ricardo Torres (ifv de samenwerking tussen Groenhart en Fundación Cabo San Francisco met steun van de Nationale Loterij)

3.1.6 Nieuwe projecten

De projectoproep van 2007 vond slechts plaats in het najaar door de hierboven vermelde problemen met het contract. Eerst werden gericht bepaalde organisaties die in het verleden hun professionaliteit en goede samenwerking in het kader van het VFTB hebben bewezen, aangeschreven over de nieuwe objectieven van het VFTB en gepolst naar hun interesse voor het indienen van projectvoorstellen. Twee weken later werd de oproep op de website geplaatst en verspreid via verschillende kanalen (NGO-kanalen en relevante overheidsdiensten van focuslanden). De respons was groot: 100-en e-mails met vragen rond het Challenge Fund en de manier van indienen. Het moet gezegd dat het concept van Challenge Fund niet meteen duidelijk was, alsook de iets moeilijkere terminologie van bosprojecten in het kader van de UNFCCC, CDM, LULUCF en vele andere, vaak zeer ingewikkelde concepten. Een deel van de behandeling van aanvragen rond het Challenge Fund hield dus reeds een zekere capaciteitsopbouw in, door verduidelijkingen, eerste aanzetten, enz. Een aantal organisaties werd tevens aangeraden zich wat dieper in de materie te verdiepen en dan een voorstel in te dienen voor de volgende oproep. Om de organisaties iets meer onder druk te zetten, werd dan toch in overleg met het ANB besloten om een einddatum voor indiening in te voeren. Uiteindelijk werden er toch 14 concrete projectvoorstellen ingediend.

Na een eerste beoordeling van de projectvoorstellen kwam de stuurcommissie samen en gaf daarop hun commentaren en aanbevelingen. Op 14 december 2007 werden de 7 door de stuurcommissie geselecteerde projecten van het VFTB goedgekeurd door een Ministerieel Besluit. De uiteindelijke portfolio bestaat uit 3 projecten in de eerste categorie en 4 projecten in de tweede.

3.1.6.1 Categorie 1

3.1.6.1.1 Uitwerken van een Project Design Document (PDD) voor een gemengde herbebossing voor het herstel van gedegradeerde gronden in Azuay en Loja, Ecuador

Duur: 10 maanden

Bedrag: € 57.220,00 (74,90%)

Uitvoering: PROFAFOR-FACE

Type project: VFTB-2007, categorie 1

Het project beoogt de uitwerking van 3 Project Design Documents (PDD), volgens de ENCOFOR modules, voor kleinschalige herbebossingen, om de verwoestijning tegen te gaan en duurzame ontwikkeling te bevorderen. De te beplanten zone werd verlaten en is onderhevig aan erosie door het ontbreken van vegetatie. De voornaamste economische activiteit van de omliggende gemeenschappen is landbouw, met zeer lage productiviteit. Voor de herbebossing stelt men een mix voor van 30% inheemse planten (*Acacia macracantha*, *Caesalpinia spinosa* en *Shinus molle*) en 70% geïntroduceerde (*Pinus patula*, *Casuarina equisetifolia* en *Acacia melanoxylon*).

De bundel van 3 kleinschalige projecten beslaat ongeveer 900 ha nieuw aan te planten bos, 300 ha per PDD, voor een accreditatieperiode van 30 jaar, met een gemiddelde opslag van 4.320 t CO₂/jaar of een totaal van 12.960 t CO₂/jaar voor de totale bundel. Voor de totale bundel en over de totale kredietperiode komt dit neer op een opslag van 388.800 t CO₂.

Naast de opslag van CO₂ hebben nieuw aangeplante bossen natuurlijk ook vele andere socio-economische en ecologische voordelen voor de lokale bevolking. Teneinde deze bijkomende voordelen te maximaliseren, wordt het project ontwikkeld naar de CCB standaarden (www.climate-standards.org). De ontwikkeling van het project volgens de ENCOFOR modules (www.joanneum.at/encofor/) voorziet in een participatief proces. De 3 gemeenschappen waar de aanplantingen gepland worden bestaan elk uit ongeveer 30-40 arme boerenfamilies die vooral aan subsistentielandbouw doen. De aanplantingen, als nieuwe economische activiteit, voorzien hen van een bijkomend inkomen door het geld dat vrijkomt voor het beheer via de koolstofkredieten en de verkoop van hout en niet houtige bosproducten. Op korte en middellange termijn kan de lokale bevolking inkomsten verwerven door het uitvoeren van de aanplanting, het onderhoud ervan en bijkomende verkoop van bosproducten. Op lange termijn zal vooral de verkoop van hout inkomsten opleveren en een nieuwe investering in de aanplanting mogelijk maken.

Het gaat hier om het herstel en voorkomen van verdere degradatie en verwoestijning van gedegradeerde, onproductieve gronden door het tegengaan van wind- en watererosie. De inheemse boomsoorten zullen geplant worden in de zones waar de gronden het sterkst gedegrademd zijn en in de buurt van waterbronnen. Het natuurlijk ecosysteem in de zone is droog gebergtebos (*matorales secos montanos*), doornig voorgebergte-bos en droog voorgebergte-bos (*monte espinoso premontano y bosque seco pre-montano*). De boomsoortenkeuze is hieraan aangepast.

Voor projecten uit categorie 1 betaalt het VFTB dus de volledige uitwerking van een document en de participatieve planning van een aanplantingsproject. Dit document zal toelaten om gemakkelijker investeerders te vinden voor de uiteindelijke uitvoering ervan en tevens de capaciteit rond het onderwerp in de focuslanden verhogen.

Contactgegevens:

PROFAFOR

Rumipamba N33-319 y Amazonas, Edif. Torre Carolina, Piso 3

Quito (Ecuador)

www.profafor.com

3.1.6.1.2 Opstellen van Project Design Document (PDD) voor de herbebossing tussen 2 beschermde gebieden en eco-toerisme in Pichincha, Ecuador

Duur: 6 maanden

Bedrag: € 20.925,00 (voorlopig 80%)

Uitvoering: Mindo Cloud Forest Foundation

Type project: VFTB-2007, categorie 1

De kleinschalige herbebossing door kleine landeigenaars waarvoor een PDD ontwikkeld wordt, zal 2 belangrijke beschermde zones in Pichincha verbinden, namelijk de Area de Importancia para la Conservación de las Aves Mindo y las Estribaciones del Volcan Pichincha (IBA, Birdlife International en EC04) en San Miguel de Los Bancos-Milpe (IBA, Birdlife International en EC041). Daarnaast wordt gewerkt aan het versterken van de lokale capaciteit voor ecotoerisme.

De eerste oppervlakteschatting bedraagt 400 ha te herbebossen gebied, voor een accreditatieperiode van 20 jaar, met een geschatte opslag van 4.000 t CO₂/jaar; over de totale kredietperiode komt dit neer op een opslag van 80.000 t CO₂. Dit zijn zeer conservatieve schattingen wat de koolstofopslag betreft en de totale oppervlakte kan nog aangroeien. Er is immers grote belangstelling voor het project vanwege de lokale bevolking.

De herbebossing zal natuurlijk niet alleen de verbinding tussen de 2 belangrijke beschermde zones tot stand brengen en zo migratie van bedreigde en endemische soorten mogelijk maken, maar heeft eveneens een belangrijk potentieel voor de lokale bevolking en het milieu in bredere context. Teneinde deze bijkomende voordelen te maximaliseren, wordt het project ontwikkeld naar de CCB standaarden (www.climate-standards.org). De ontwikkeling van het project volgens de ENCOFOR modules (www.joanneum.at/encofor/) voorziet in een participatief proces.

Uit een eerste rondvraag blijkt dat er een 50-tal grondeigenaars geïnteresseerd zijn in het herbebossen van hun velden. De verkoop van koolstofkredieten zal de investering voor het opzetten van de aanplanting toelaten, maar er zal ook voor werk gezorgd worden door de uiteindelijke uitvoering van de aanplantingen en het beheer ervan. Eén van de lokale gemeenschappen voorziet nu reeds voor 90% in haar behoeften dankzij het ecotoerisme. Er wordt verwacht dat dankzij het herstel van de natuurlijke vegetatie en de aanleg van een groter ecotoeristisch parcours deze inkomsten ook ten goede zullen komen aan een groter aantal gemeenschappen.

De streek heeft de laatste decennia geleden onder ontbossing waardoor zich nu ook problemen voordoen in de watervoorziening. Het gaat om de grootste biodiversiteitshot spot ter wereld. Herstel van de oorspronkelijke situatie zal zijn voordelen hebben voor de biodiversiteit en de waterhuishouding.

Voor projecten uit categorie 1 betaalt het VFTB dus de volledige uitwerking van een document en de participatieve planning van een aanplantingsproject. Dit document zal toelaten om gemakkelijker investeerders te vinden voor de uiteindelijke uitvoering ervan en tevens de capaciteit rond het onderwerp in de focuslanden verhogen.

Contactgegevens:

Mindo Cloud Forest Foundation

José Domingo Albuja 3-72 y Obando Luna, N°7

Ibarra (Ecuador)

www.mindocloudforest.org

3.1.6.1.3 Opstellen van een Project Design Document (PDD) voor herbebossing te Tarija, Bolivia

Duur: 7 maanden

Bedrag: € 44.100,00 (47%)

Uitvoering: Cadena de la Madera (CADEMA)

Type project: VFTB-2007, categorie 1

In dit project zal een PDD opgesteld worden voor de herbebossing van gedegradeerde terreinen in de subandine regio van Bolivia. De herbebossing voor houtvoorziening zal de druk op het nog bestaand bos in de regio verminderen. Op dit moment vormt de tijdsduur tussen de begininvestering bij aanplanting en de uiteindelijke opbrengst het grootste obstakel voor de gemeenschappen, organisaties en lokale autoriteiten om aan te vangen met het aanplanten. De koolstofmarkt kan deze drempel wegnemen en ervoor zorgen dat tijdens de duurtijd van de rotatie toch op korte en middellange termijn inkomsten kunnen gegenereerd worden. De herbebossing zal een positieve invloed hebben op de biodiversiteit en zal de heersende erosie van de gedegradeerde gronden een halt toeroepen.

Teneinde deze bijkomende voordelen te maximaliseren, wordt het project ontwikkeld naar de CCB standaarden (www.climate-standards.org). De ontwikkeling van het project volgens de ENCOFOR modules (www.joanneum.at/encofor/) voorziet in een participatief proces.

Op dit moment bestaan er in de regio nog niet genoeg gegevens rond het exacte potentieel voor koolstofopslag. Er wordt dan ook gepland om binnen het project een methodologie op te stellen om deze voor de regio te berekenen.

De ontwikkeling van de PDD heeft hier vooral een functie van haalbaarheidsstudie voor de herbebossing van de regio en de optimalisatie ervan. Het VFTB project kadert in een groter strategisch ontwikkelingsplan voor de regio.

Voor projecten uit categorie 1 betaalt het VFTB dus de volledige uitwerking van een document en de participatieve planning van een aanplantingsproject. Dit document zal toelaten om gemakkelijker investeerders te vinden voor de uiteindelijke uitvoering ervan en tevens de capaciteit rond het onderwerp in de focuslanden verhogen.

Contactgegevens:

Fundación Cadena de la Madera (CADEMA)

Helen Gaite Trujillo

Calle Delfín Pino N° 1795 final, Barrio Villa Fátima

Tarija (Bolivia)

3.1.6.2 Categorie 2

3.1.6.2.1 Participatieve uitwerking en uitvoering van een groene buffer voor Cubilán te Biblián in de provincie Cañar, Ecuador (02-2007)

Duur: 18 maanden

Bedrag: € 75.834,00 (74,20%)

Uitvoering: ECOHOMODE, lokale NGO

Type project: VFTB-2007, categorie 2

Het Vlaams Fonds Tropisch bos steunde reeds tweemaal de Ecuadoraanse NGO ECOHOMODE met groot succes (2002 en 2005). In het eerste project werd o.a. de opmaak van een beheerplan voor het beschermingsbos van ongeveer 1.000 hectaren (bosque protector) gefinancierd. Ondertussen is het bos verder uitgebreid tot meer dan het driedubbele.

Beschermingsbossen hebben in Ecuador een speciaal statuut omdat ze van groot belang zijn voor bepaalde ecologische functies. In dit geval gaat het vooral om water. Het bos Cubilán herbergt verschillende Andes ecosystemen zoals Páramos en Matorrales. De Páramos worden beschouwd als de sponzen van de Andes; ze nemen water op op grote hoogte, houden het water vast en geven het weer vrij in lagere streken. Verstoring van dit ecosysteem heeft dus grote gevolgen voor de watervoorziening in de Andes.

Blijkbaar is de rol van de Páramo in de klimaatsverandering ook niet te onderschatten. Zo wordt de laatste tijd veel gesproken over de rol van ontbossing in de opwarming van de aarde. 20% van de toename van de CO2 concentratie in de atmosfeer is afkomstig van verandering in landgebruik, voor het grootste deel de conversie van bossen in landbouwgrond. Voor een hectare tropisch bos is 400-500 ton CO2 een goede schatting van de hoeveelheid broeikasgassen die vrijkomen bij de omzetting van bos naar ander landgebruik (het equivalent van de jaarlijkse uistoot van 80-100 wagens!). Hoewel de Páramo bovengronds slechts een kleine fractie koolstof bevat, herbergt de ondergrond meer dan het tienvoudige van een tropisch bos. Drainage, afbranden en omzetten van de Páramo brengt dit ondergrondse reservoir aan koolstof in het gedrang.

Reden genoeg dus om dit verder te onderzoeken, het ecosysteem te beschermen en het belang ervan te onderstrepen.

Het project wil bijdragen aan de bescherming van de overblijvende andiene vegetatie van de waterbekkens van twee lokale rivieren. Dit zal gebeuren door het uitwerken van een groene gordel voor het kanton Biblián in samenwerking met de lokale bevolking. De groene gordel zal het beschermingsbos Cubilán verbinden met het beschermingsbos Machangará Tomebamba. Het project voorziet in een landgebruikplanning en zonering, verbetering van graasweiden door o.a. het toepassen van sylvopastorale systemen (begrazing en bomen), en de samenwerking tussen de verschillende boerenorganisaties, gemeenschappen en de lokale overheid.

Daarnaast zal de NGO op regionale schaal een forum organiseren over de klimaatsverandering en zo nationale, regionale en lokale actoren samenbrengen om ervaringen uit te wisselen en het bewustzijn van de gevolgen en mogelijke oplossingen voor het klimaatprobleem in Ecuador vergroten.

Contactgegevens:

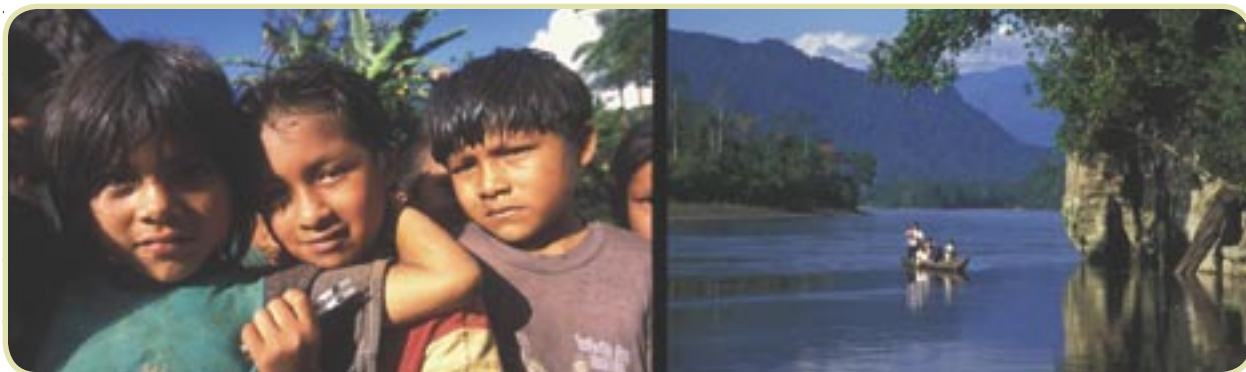
ECOHOMODE

Bolívar y Vintimilla 3-19, tercer piso

Azogues, Cañar (Ecuador)

ecohomod@easynet.net.ec

3.1.6.2.2 Integral beheer voor de bescherming van het Shuar Arutam territorium te Morona Santiago, Ecuador

Duur: 18 maanden

Bedrag: € 95.713,00 (60,10%)

Uitvoering: Fundación NATURA

Type project: VFTB, categorie 2

In de Cordillera del Cóndor, in het zuidoosten van Ecuador met een bedekking van 92% natuurlijk amazone gebergtebos, leven op een oppervlakte van 200.000 ha 1.000 Shuarfamilies. Deze inheemse gemeenschappen zijn afhankelijk van het bos voor hun levensonderhoud. De Shuar-overheid heeft 170.000 ha bos bestemd voor bescherming en duurzaam beheer. Bescherming en duurzaam beheer vraagt natuurlijk een zeker investering voor capaciteitsopbouw, opmaak van beheerplannen, uitvoeren van inventarissen en zoveel meer. Op dit moment is het nog moeilijk om deze bestemming door louter de inkomsten uit ecotoerisme te financieren. Daarnaast zijn ook de landbouwsystemen economisch niet competitief genoeg om genoeg inkomsten te genereren. Deze factoren samen veroorzaken ondanks de bestemming toch ontbossing, vooral dan door de illegale houtkap.

Het project beoogt de uitvoering van een geïntegreerd systeem van goed beheer en herstel van het bos, aanplantingen, sylvopastorale en agroforestry systemen, en de waardering en recuperatie van traditionele duurzame landbouwpraktijken in een viertal gemeenschappen van het territorium: Tiwintza, San Juan Bosco, Limón en Gualaquiza.

Concreet zullen volgende resultaten nagestreefd worden: het terugdringen van de ontbossinggraad met 1/6, het beheer van 80 ha onder traditionele aja systemen (200 families) in combinatie met boomsoorten voor houtgebruik, de uitvoering van 40 ha agroforestry (80 families) en 50 ha sylvopastorale systemen en de aanplanting van 80 ha kleine percelen met boomsoorten voor houtgebruik.

Hierdoor zal het bos beter beschermd, het duurzame beheer van de natuurlijke en culturele rijkdommen geconsolideerd en tegelijkertijd de levensstandaard van de Shuar verhoogd worden.

Contactgegevens:

Fundación Ecuatoriana para la Conservación de la Naturaleza (NATURA)

Ruth Elena Ruiz

Elia Liu N45-10 y El Telégrafo 1

Quito (Ecuador)

www.fnatura.org

3.1.6.2.3 Duurzaam bosbeheer in 3 inheemse gemeenschappen in het Amazonewoud, Coronel Portillo, Peru

Duur: 12 maanden

Bedrag: € 52.800,00 (41%)

Uitvoering: Asociación para la Investigación y el Desarrollo Integral (AIDER)

Type project: VFTB-2007, categorie 2

Het project van AIDER beoogt de versteviging van het duurzaam bosbeheer door 3 inheemse shipibo konibo gemeenschappen in de regio Ucayali met de bedoeling om ontbossing en bosdegradatie te vermijden en de basis te leggen voor de formulering van een REDD project. REDD (Reduced Emissions from Deforestation and Forest Degradation) projecten zijn erop gericht om de ontbossing en degradatie van bossen tegen te gaan via een mechanisme van betaling voor 'milieudiensten'. De bescherming van het bos voorkomt de uitstoot van broeikasgassen (de milieudienst) en zo de verdere opwarming van de aarde.

Om dit te bereiken worden in grote lijnen volgende activiteiten ondernomen:

- Het bevorderen van duurzaam bosbeheer, vrijwillige certificering van bosbeheer en agroforestry;
- Controle op het duurzaam bosbeheer; en
- Activiteiten die de toegang naar de markt voor milieudiensten toe kunnen laten door het ontwikkelen van een Project Design Document (PDD) voor een REDD project.

De activiteiten worden door de lokale gemeenschappen uitgevoerd en gecoördineerd door AIDER in de hoedanigheid van bosbeheerder.

De 3 inheemse shipibo konibo gemeenschappen (1370 personen) beschikken over een FSC gecertificeerde bosexploitatie (35.000 ha), maar het behoud van dit certificaat is nog een moeilijke zaak gezien de auditkosten, de technische en administratieve capaciteitsvereisten. Met een goed uitgewerkte PDD kan mogelijk op de vrijwillige koolstofkredietenmarkt de nodige financiering gevonden worden om het nodige te doen zodat de gemeenschappen in minder dan 3 jaar echt op eigen benen kunnen staan en al het nodige beheer zelf kunnen doen. Het VFTB ondersteunt dus financieel het duurzaam bosbeheer en de capaciteitsopbouw die daarvoor nodig is, en biedt eveneens de ondersteuning om via andere mechanismen de nodige fondsen te vinden.

Het ontwikkelen van de PDD zal ook bijdragen tot een grondigere kennis en inzicht in de mechanismen van bosprojecten in het kader van het klimaatsverdrag.

Contactgegevens:

Asociación para la Investigación y el Desarrollo Integral (AIDER)

Avenida Jorge Basadre 180

Departamento 6 - San Isidro - Lima (Peru)

www.aider.com.pe

3.1.6.2.4 Duurzaam beheer van natuurlijke rubberbossen (Shiringa, *Hevea brasiliensis*) door inheemse gemeenschappen in het Amazonewoud, Padre Abad, Peru

Duur: 8 maanden

Bedrag: € 34.950,00 (64%)

Uitvoering: Cámara Nacional Forestal (CNF)

Type project: VFTB-2007, categorie 2

In dit project zal gewerkt worden aan het duurzaam beheer van natuurlijke rubberbossen (*Hevea brasiliensis*, Shiringa) in de inheemse gemeenschap Sinchi Roca. Deze gemeenschap van cashibo cacataibo indianen beschikt over een territorium van een kleine 50.000 ha, waarvan 38.000 ha onder beheer volgens de FSC standaarden. Het is de bedoeling om daarenboven nog eens 10.000 ha rubberbos duurzaam te beheren voor de productie van hoogkwalitatieve natuurlijke rubber.

De natuurlijke rubberbossen in Peru beginnen stilaan terug commercieel interessant te worden, maar hebben te kampen met illegale exploitatie en migratielandbouw. Het duurzaam beheer van deze bossen geeft de inheemse gemeenschappen een alternatieve bron van inkomsten door de verkoop van natuurlijke rubber en het beheer van de bossen door de milieudiensten (waterhuishouding, koolstofhuishouding,...) die ze leveren.

De vraag naar natuurlijke rubber in Peru wordt vandaag de dag voor het overgrote deel gedekt door de import omwille van het gebrek aan eigen productie. De introductie van hoogwaardig inlands natuurlijk rubber afkomstig uit duurzaam beheerde bossen dat kan concurreren met het geïmporteerde kan een waardig alternatief vormen voor de gebruikelijke illegale praktijken en slash and burn landbouw.

Het project bestaat uit 2 componenten:

- Het bevorderen van het duurzaam beheer van de shiringabossen door de opstelling van een beheerplan, capaciteitsopbouw en controle op het bosbeheer in samenwerking met de bosadministratie van de overheid (INRENA); en
- Het uitwerken van een voorstel om toegang te krijgen tot de markt voor milieudiensten in het kader van REDD. REDD (Reduced Emissions from Deforestation and Forest Degradation) projecten zijn erop gericht om de ontbossing en degradatie van bossen tegen te gaan via een mechanisme van betaling voor 'milieudiensten'. De bescherming van het bos voorkomt de uitstoot van broeikasgassen (milieudienst) en zo de verdere opwarming van de aarde.

Contactgegevens:

Ignacio Lombardi Indacochea
Cámara Nacional Forestal (CNF)
Ramón Dagnino 369 Jesús María
Lima (Perú)

www.cnf.org.pe

3.2 Het startklaar maken van een CDM A/R project ten behoeve van het Vlaamse Klimaatbeleid

3.2.1 Het project

Om zijn Kyotoverplichtingen na te komen kan Vlaanderen naast emissiereducties in eigen land gebruik maken van de voorziene flexibele mechanismen. Daarbij is CDM A/R, dit is bebossing en herbebossing in het kader van het Clean Development Mechanism, een kostenefficiënte manier van koolstofopslag met tegelijk belangrijke potenties op het vlak van duurzame ontwikkeling en biodiversiteitsherstel.

De doelstelling van deze opdracht is om het projectidee “Carbon sequestration through reforestation in the bolivian tropics by smallholders – Cochabamba, Bolivia” in de regio Chapare en de provincies Turralde en General Jose Ballivian, Bolivia verder te ontwikkelen en het voor uitvoering klaar te maken. Dit project werd ontwikkeld binnen het kader van ENCOFOR (www.joanneum.at/encofor) en het Vlaams Fonds Tropisch Bos (VFTB), en wordt verder in deze tekst “het CDM A/R-project” genoemd.

Projectgebied en projectidee

Het projectgebied is gesitueerd in het tropisch laagland van het Amazonegebied, in Chapare en een gebied behorende aan de provincies Ituralde en José Ballivan. Deze gebieden werden sinds de jaren zeventig massaal ontbost door arme boeren uit de hooglanden en verkaveld voor landbouw. Gezien de lage inkomsten die de boeren uit deze marginale landbouw bekomen, zijn velen geïnteresseerd om het bos ten dele te herstellen om kwaliteitshout van inheemse boomsoorten te produceren, maar beschikken daartoe niet over de nodige middelen. De koolstofkredieten kunnen samen met investeringsfondsen voor bosbouw voor de nodige basisinvestering zorgen die dit ecosysteemherstel inleidt. De pilootfase van het project heeft aangetoond, dat er belangrijke gunstige effecten verwacht kunnen worden, op socio-economisch vlak, maar ook op het vlak van biodiversiteit en bodem- en waterconservering. Het projectidee beoogt het bosherstel via een bundeling van 12 kleinschalige projecten (small scale CDM A/R-projecten zoals gedefinieerd door UNFCCC) met een totaal oppervlak van 6000 hectare. Het projectidee werd zó ontwikkeld dat het een interessant volume koolstofvastlegging zal realiseren en tegelijk zal bijdragen tot biodiversiteitsherstel en duurzame ontwikkeling van de lokale gemeenschappen.

Dankzij ENCOFOR is voor het CDM A/R-projectidee reeds een groot deel van het noodzakelijke traject afgelegd: er is een prefeasibility en een feasibility studie voorhanden die het projectidee in detail hebben uitgewerkt, met inbegrip van de koolstofopslagpotentie en de potentiële socio-economische en milieu-impacten. Dank zij het eerdere project van het VFTB is het ook mogelijk geweest om de voorgestelde herbebossingsactiviteiten op pilootniveau te implementeren en te valideren.¹

Met deze opdracht zal het PDD (Project Design Document) van het eerste van de twaalf small scale deelprojecten van het CDM A/R-project klaar worden gemaakt voor registratie en ter goedkeuring worden voorgelegd aan de UNFCCC. Ook zullen alle nodige contracten, nodig om tot de effectieve uitvoering van het project te komen, worden voorbereid.

Concrete doelstellingen:

- Het PDD van het CDM A/R-project, voorbereid in het ENCOFOR-project, wordt gereedgemaakt voor registratie en ingediend bij de DNA (Designated National Authority) van Bolivia en bij de CDM Executive Board van de UNFCCC;
- De contracten tussen de uitvoerder van het CDM A/R-project (de ngo CETEFOR) en de grondeigenaars enerzijds en tussen de uitvoerder en de potentiële investeerders (Vlaamse overheid als potentiële koper van de koolstofkredieten, en CYCLO SYSTRMS / SICIREC S.A. een bosbouwinvesteringsconsortium) anderzijds worden in detail voorbereid;
- Het CDM A/R-project wordt voldoende gedocumenteerd en gecommuniceerd met alle stakeholders, met aandacht voor de positieve meekoppelingen en de mogelijke risico's;

¹Pilootproject rond koolstofopslag en natuurbescherming d.m.v. duurzaam bosbeheer in de bufferzone van het nationaal park Carrasco, project uitgevoerd door de Fundación Centro Tecnico Forestal (CETEFOR)

- De nodige institutionele capaciteit en de nodige institutionele afspraken worden gemaakt voor succesvolle implementatie van het CDM A/R-project.

Groenhart coördineert de verschillende projectactiviteiten. De activiteiten zelf zullen in belangrijke mate gebeuren via onderaanneming door een aantal experts gezien de erg specifieke vereiste expertise. De belangrijkste onderaannemer is de Boliviaanse NGO CETEFOR, die ook de uitvoerder zal zijn van het eigenlijke CDM A/R-project. Verder is een aantal gespecialiseerde consultancies door Emmer Internationaal en Climate Focus nodig, alsook een validatie door een erkende DOE (Designated Operational Entity = een door de UNFCCC CDM Executive Board erkend auditbureau).

De Vlaamse Regering en CETEFOR hebben de intentie om na afloop van deze opdracht het CDM A/R-project effectief uit te voeren. Deze intentie werd verwoord in de intentieverklaring ondertekend door de Vlaamse Regering, CETEFOR en CYCLO SYSTEMS / SICIREC S.A.

De Vlaamse Regering bekomt door financiering van deze voorstudie het voorkeepsrecht op de koolstofkredieten uit het voorbereide CDM A/R project.

3.2.2 Verloop en resultaten

Oorspronkelijk liep het project van december 2006 tot en met juni 2007, maar door omstandigheden liep het project uit tot augustus 2007. Er kwam op die manier wel meer bij kijken voor Groenhart, maar de doelstellingen werden bereikt in de mate van het mogelijke. Voor sommige doelstellingen werd verder gegaan dan het vooropgestelde. De registratie bij de CDM-EB heeft nog niet plaatsgevonden omdat de DOE nog geaccrediteerd moet worden.

De Vlaamse Overheid heeft zich ondertussen geëngageerd voor de ERPA (het contract voor de aankoop van de emissierechten via het project), maar kan de emissierechten pas verzilveren na registratie van het project bij de CDM-EB en de verificatie van de opgeslagen hoeveelheden CO₂.

De verdere afhandeling van het dossier is nu in handen van de Vlaamse administratie (LNE).

3.3 Klimaatfonds Argus/KBC-lease

Op 15 juni 2007 lanceerde KBC Autolease een nieuw, uniek leaseproduct voor de Belgische markt: GREENlease. Daarmee speelt KBC Autolease met een 3-delig totaalconcept perfect in op de groeiende milieureflex van de hedendaagse wagenparkbeheerder die steeds meer rekening dient te houden met het milieu om zowel ecologische als fiscale redenen. GREENlease steunt op drie pijlers: 1) Een groene wagenkeuze is een economische keuze, 2) CO₂-compensatie dankzij extra bomen en 3) 'ECOdriving' is kostenbesparend rijden.

Daarmee biedt KBC autolease een programma aan haar leasers dat ten eerste zoveel mogelijk de uitstoot van de geleasede wagens wil beperken door een instrument aan te bieden dat een ecologische keuze van de wagen mogelijk maakt en een training in 'ECOdriving' aanbiedt en de overige uitstoot compenseert in bosprojecten.

<http://www.cbcautolease.be/infozone/BE/news/details.cfm?id=518>

Argus vzw staat KBC autolease bij in de uitwerking van het product en contacteerde hiervoor Groenhart. Groenhart werkte een projectvoorstel uit voor de opmaak van een Project Design Document voor een kleinschalige aanplanting in Ecuador.

De uiteindelijke beslissing ligt nu bij Argus.

3.4 Erkenningsaanvraag DGOS

Groenhart werkte het 'Aanvraagdossier tot erkenning van Groenhart vzw als NGO voor ontwikkelingssamenwerking' uit om zo ook in de toekomst aanspraak te kunnen maken op de subsidies van de federale overheid voor ontwikkelingssamenwerkingsprojecten. Geïnteresseerde leden kunnen dit steeds opvragen.

Het dossier werd op 04/10/07 afgeleverd bij de bevoegde administratie en een ontvangstbewijs werd ons toegestuurd. In principe heeft de bevoegde administratie maximaal 6 maanden om tot erkenning over te gaan. Dan kunnen er projecten ingediend worden.

Ons financieel plan voorziet in 1 projectvoorstel bij DGOS voor 2008 en hier wordt reeds volop aan gewerkt.

3.5 Mobistar 'Ons Project'

3.5.1 Omstandigheden

Groenhart werd in juni 2007 via de contacten van Bart Holvoet (Fair Timber) bij Mobistar benaderd om een project te vinden dat paste in hun actie naar de Mobistar-abonnees toe. Mobistar wil haar klanten aansporen om over te schakelen van een papieren factuur naar een facturatie sms met link naar een webpagina waarop de details van de factuur te vinden zijn. Op deze manier zal Mobistar haar papiergebruik verminderen. Om de abonnees te overhalen wordt een 'incentive' voorgesteld: per abonnee die overschakelt gaat er een zekere financiering naar een project dat draait rond duurzaam bosbeheer, bescherming van natuurgebieden en aanplanting.

Mobistar maakte reeds zelf een grote som over om het project een jaar te laten lopen en bijkomende schijven zijn afhankelijk van het succes van de campagne.

Groenhart werkte samen met het Peruaanse ACPC een project uit:

3.5.2

Het project: Versterking van de technische capaciteiten van de Asháninka voor het betere beheer, bescherming en herstel van de bossen in gemeenschapsbezit in het district Río Tambo.

Uitvoerders: ACPC, Asociación para la Conservación del Patrimonio del Cutivireni – Peru en Groenhart
Financierders: Mobistar NV in het kader van 'Ons Project'- www.mobistar.be/zokanhetook

Duur: 12 maanden

Thema's: duurzaam bosbeheer, bescherming van natuurreservaten en herstel van gedegradeerde bosgebieden

Context

Het Amazonewoud en haar bewoners

In de Peruaanse Amazone leven ongeveer 300.000 oorspronkelijke bewoners –ook wel inheemsen (indígenas) of Amazone-indianen genoemd- van en in het majestueuze regenwoud. Deze mensen behoren tot 59 verschillende etnische groepen en 15 verschillende linguïstische families. Een groot kapitaal aan '**menselijke diversiteit**', kennis en visie.

Naast deze menselijke diversiteit is het Amazonewoud natuurlijk vooral bekend om zijn grote **biodiversiteit**. Het woud herbergt een schat aan fantastische creaturen, van kleurige en geurige bloemen uit ontelbare plantenfamilies en boomsoorten als mahonie en Zuid-Amerikaanse ceder over vogelgeluiden makende regenboogkleurige boomkikkers, rondslingerende acrobatische aapjes en sluipende jaguars, snuffelende tapirs, knorrende everzwijnen en baltsende herten, rondkwetterende gevederde vrienden, notenkrakende toekans en duizendkleurige papegaaien, trage driettenige luiaards, kronkelende meterslange slangen, miljarden zoemende en stekende insecten waaronder de mooist gekleurde vlinders ter wereld. Naast deze wildgroei aan dieren en planten, voorziet dit grootste bosmassief ter wereld, de mensheid van levensnoodzakelijke stoffen. Denken we maar aan het natuurlijke wonder: Water (H₂O) + koolstofdioxide (CO₂) + zonne-energie = Zuurstof (O₂) + hout + allerlei andere bosproducten.

De Cordillera Vilcabamba en de Asháninka

Binnen dit immense gebied ligt de Cordillera Vilcabamba en het **Otishi Nationaal Park**. Dit park is gelegen op een plateau waar kalkhoudende bronnen uit de karstgesteenten overgaan in majestueuze watervallen tot 300m hoog. Rond het park zijn de reservaten van de inheemse gemeenschappen gelegen met daar rond nog eens een gordel van territoria van deze inheemse volkeren. Het park heeft als het ware twee buffergordels.

In dezelfde regio ligt eveneens de langste natuurlijke brug ter wereld. Deze gigantische rotsige boog is wel 250m lang, 130m breed en vormt een tunnel van 62m hoog en 65m breed.

De hier levende inheemse gemeenschappen maken deel uit van de grootste etnische groep uit het Amazonebekken, de **Asháninka** (of ook wel Matsigenka). Van oudsher leven ze van de jacht, de visserij en van wat ze verbouwen op hun kleine veldjes of chacras in het woud. In de nog sterk traditionele gemeenschappen draagt men enkel en uit katoen geweven cushma, opgesmukt met sieraden en de typische rode beschilderingen op het gezicht.

Hoewel het bos hen van oudsher alles leverde wat ze nodig hadden, is het plaatje nu niet meer zo romantisch...

Van Oudheid naar Moderniteit

Al deze rijkdom spreekt natuurlijk tot de verbeelding, maar rijkdom trekt natuurlijk ook anderssoortige 'goudzoekers' aan: rebellen (het Lichtend pad- Sendero luminoso), handelaars, illegale houthakkers, rubbermelkers, aardoliemaatschappijen,

Sinds de Spaanse kolonisatie van Zuid-Amerika zijn de Asháninka continu in hun voortbestaan bedreigd geweest. Aanvankelijk werden ze nog door rubbermelkers en missionarissen lastig gevallen. Nadien hingen er andere bedreigingen boven hun hoofd zoals illegale houtkap, mijnbouw en bosbranden door kolonisten uit de Andes. De Asháninka werden verdrongen en een ecologische ramp van epische omvang dreigde. Als dat nog niet genoeg was werden de Asháninka in de jaren '80 en '90 door de guerrillastrijders van Het Lichtend Pad deels uitgemoord of als slaven tewerkgesteld. Ze werden de speelbal van de machtspelletjes van de guerilla. Het Lichtend Pad is nu sterk uitgedund maar heeft door zijn praktijken een sterk ontheemd volk achtergelaten. Sinds enkele jaren beginnen verschillende gemeenschappen terug te keren naar hun voorvaderlijke gronden.

Zowel het bos als de levenswijze van de inheemse volkeren in de regio worden nog steeds bedreigd door niet-duurzame praktijken gericht op snel geldgewin.

Doordat de Asháninka net op de grens tussen het onontgonnen regenwoud en de geïndustrialiseerde wereld leven hebben ze doorheen de tijd contact gehad met rubbermelkers, houthakkers, handelaars en kolonisten. Dit heeft hun 'behoefte' aan 'moderne' goederen aangewakkerd. Het geld dat hiervoor nodig is, is het snelst te verdienen door coca te verbouwen of het op een akkoordje te gooien met illegale houtkappers. Sommige Asháninka bezwijken voor het geld, maar worden door hun eigen mensen hierom zwaar bekritiseerd.

Dankzij de financiering van Mobistar kon Groenhart in samenwerking met de Peruaanse NGO ACPC en lokale gemeenschappen van de inheemse Asháninka eind 2007 een nieuw project lanceren, zodat vroegere projectactiviteiten in het kader van het Vlaams Fonds Tropisch Bos daar kunnen verdergezet worden.

Het project

Sinds een viertal decennia is er in Zuid-Amerika een proces opgezet om de inheemse territoria aan de inheemse bevolking toe te kennen. De uitdaging voor de inheemse gemeenschappen is de confrontatie met de moderniteit aan te gaan, inkomsten te verwerven uit het duurzaam beheer van hun natuurlijke rijkdommen, ze te beschermen en waar nodig te herstellen. ACPC zet zich samen met de lokale bevolking in om het park te beschermen tegen de vele bedreigingen, duurzaam bosbeheer toe te passen op de gronden van de gemeenschappen en waar nodig terug bos aan te planten.

Concreet wordt binnen het project gewerkt aan:

1. **Duurzaam bosbeheer**

De lokale gemeenschappen leren hoe ze het bos duurzaam kunnen beheren en hoe ze een ecologisch verantwoorde handel kunnen opzetten, alsook een eerste tranformatie uit te voeren van het geëxploiteerde hout. Een groot onderdeel van deze component is dan ook capaciteitsopbouw. Daarnaast worden beheerplannen opgemaakt die voldoen aan de standaarden van FSC. FSC is de internationale standaard voor duurzaam bosbeheer: bosbeheer dat economisch haalbaar is, met respect voor de ecologische en sociale functies van het bos. Er wordt stapsgewijs gewerkt naar een certificering toe.

2. **Bescherming van het lokale natuureservaat**

Het natuurpark Otishi is gelegen binnenin het territorium van de Asháninka en wordt beschermd door twee buffers, de reservaten van de gemeenschappen en de gemeenschapsgronden. De gemeenschappen worden bewust gemaakt over het kapitaal belang van het woud en voeren patrouilles uit rond en in het park om illegale houtkappers en andere illegale praktijken tegen te gaan. Ook capaciteitsopbouw rond organisatieversterking op verschillende niveaus draagt bij tot een versterking van de gemeenschappen en een betere bescherming van de natuurlijke rijkdommen in en rond het park.

3. **Aanplanting van nieuwe bomen**

Branden, niet-duurzame landbouwpraktijken en illegale houtkap hebben op bepaalde plaatsen het bos verarmd

of zelfs ontbost achtergelaten. Samen met de gemeenschappen zullen vliegende kwekerijen opgestart worden om terug aan te planten. Er wordt gezorgd voor zowel meerjarige houtige landbouwgewassen zoals cacao en koffie als inheemse boomsoorten. De boomsoorten zullen tussen de gewassen aangeplant worden als schaduwbomen en op gedegradeerde gronden om de bosbedekking te herstellen. Ook voor deze praktijken is capaciteitsopbouw rond kweken en aanplanten en onderhoud van aanplantingen van belang.

Contactgegevens van de partnerorganisatie:

ACPC
Av. A. Aramburu 656
Lima 34 (Peru)

www.acpc.org.pe

3.6 Project van de Nationale Loterij

3.6.1 Omstandigheden

Eind 2006 werd door de Nationale Loterij een projectoproep gelanceerd voor projecten die kaderen in de Millenniumdoelstellingen. Groenhart diende samen met de Fundación Cabo San Francisco (FCSF) het projectvoorstel "Participatief beheer en duurzaam gebruik van het natuurlijk bospatrimonium in het Kanton Muisne, Provincie Esmeraldas, Ecuador" in ten belope van € 77.000,00. De algemene doelstelling van het project was "het realiseren van een geleidelijk en blijvend herstel van het natuurlijk bospatrimonium van de inwoners van de parochies San Francisco del Cabo en Quingue zodat het bos weer ten volle haar economische, ecologische en culturele functies kan vervullen" en richtte zich vooral op Millenniumdoelstellingen nr. 1 en 7, met raakvlakken met 2,3,4,5 en 6.

Het volledige voorstel werd evenwel niet uitgekozen, maar toch werd ons in februari 2007 gemeld dat Staatssecretaris Bruno Tuybens uit de projecten die niet werden weerhouden door de jury van de projectoproep Millenniumdoelstellingen enkele projecten selecteerde die hem niettemin zeer waardevol leken en waarvoor hij een (weliswaar bescheiden) bedrag wil vrijmaken op zijn eigen budget. Voor de vzw Groenhart gaat het om een bedrag van 15.000 euro. De voorwaarde is dat deze toekenning enkel gebeurt na voorlegging, ten laatste op 30/06/2009, van de voor voldaan ondertekende facturen of van afschriften ervan met de bijbehorende betalingsbewijzen, en de publicitaire return ervan.

Zo creëerde de Nationale Loterij kansen. Het uiteindelijke projectvoorstel moest natuurlijk aangepast worden aan het toegekende bedrag. Begin juli 2007 voerde Karla een missie uit naar San Francisco del Cabo om het uiteindelijke project met FCSF te bespreken en vorm te geven. Het uiteindelijke project is het volgende:

3.6.2 Het Project: Participatief beheer en duurzaam gebruik van het natuurlijk bospatrimonium in het Kanton Muisne, Provincie Esmeraldas, Ecuador

Uitvoerders: Fundación Cabo San Francisco (FCSF)- Ecuador en Groenhart

Financierders: Nationale Loterij

Duur: 10 maanden

Thema's: duurzaam bosbeheer en -gebruik

Context

Sociaal-economisch gezien is Esmeraldas de meest achtergestelde en armste streek van Ecuador. Zowel de medische als de educatieve voorzieningen zijn in deze regio ontoereikend en duidelijk minder ontwikkeld dan in de andere provincies van het land. Esmeraldas is dan ook gekenmerkt door een lage levensverwachting en een hoge graad van analfabetisme.

De bevolking van Esmeraldas is overwegend Afro-ecuatoriaans (ong. 95%); daarnaast is er nog een minderheid van inheemse indianenvolkeren (Awá en Chachis) die een teruggetrokken bestaan leiden diep in het regenwoud.

Gedreven door de uitgesproken armoede in deze regio en een algemeen gebrek aan kennis ter zake, zijn de lokale gemeenschappen geneigd om grote stukken bos te verkopen of in beheer te geven aan houtexploitanten. Deze bedrijven voeren een typisch korte termijn beleid waarbij ze in het opgekochte gebied systematisch en in één kapbeurt alle waardevolle boomsoorten kappen om daarna een sterk gedegradeerd bos achter te laten. Deze gedegradeerde bossen worden dan weer opgekocht door nationale en internationale bedrijven om er Eucalyptusplantages voor de papierindustrie of palmolieplantages op te zetten. De gedegradeerde gronden worden voor een appel en een ei van de hand gedaan en genereren slechts een eenmalige kleine inkomstenbron voor de lokale bevolking. Ook de mangrovebossen in de kustgebieden worden er massaal opgekocht door garnaalkwekerijen die de bossen ruimen voor de aanleg van gigantische kweekvijvers met alle nefaste ecologische gevolgen van dien. Tenslotte is er in de streek ook een belangrijke conversie van bos naar landbouw & weiland merkbaar.

De hierboven beschreven processen leiden tot doorgedreven ontbossing en bosdegradatie, wat gepaard gaat met een enorm verlies aan biodiversiteit en economisch potentieel voor de regio, alsook met het ontstaan van ecologische problemen zoals grootschalige erosie en nadelige veranderingen in de lokale waterhuishouding en de waterkwaliteit door het gebruik van pesticiden.

De actuele samenwerking tussen Groenhart en FCSF in het kader van het Millenniumprogramma van de Nationale Loterij is een verderzetting van een goede samenwerking die opgestart werd onder het Vlaams Fonds voor Tropisch Bos (VFTB).

Doelstelling

Het project, dat zelf deel uitmaakt van een ruimer bosbouwprogramma in de regio, beoogt een geleidelijk en blijvend herstel van het natuurlijk bospatrimonium van de inwoners van het Kanton Muisne zodanig dat het bos er op termijn weer ten volle haar economische, ecologische en culturele functies kan vervullen.

Doelgroep

Het programma wordt uitgevoerd voor en door de lokale bevolking onder coördinatie en begeleiding van FCSF.

De inwoners van de parochies San Francisco del Cabo en Quingue (3005 inwoners of 502 families) vormen de directe doelgroep van het bossenprogramma.

Op een indirecte wijze zullen ook de inheemse leefgemeenschappen behorend tot de etnieën van de Awá en de Chachis, voordeel hebben van de voorgestelde interventie. Het behoud van het bosesysteem, hun habitat, en een verhoogde kennis en capaciteit om de lokale bosproducten te oogsten, te verwerken en te valoriseren, verlaagt de actuele druk om hun gebieden te verlaten en te verkopen aan houtkapbedrijven.

Activiteiten

FCSF is zich sterk bewust van deze negatieve tendens en heeft daarom een 6-tal jaren geleden een bosbouwcomponent geïntegreerd in haar regionale ontwikkelingsprogramma. De andere, meer traditionele componenten van het programma situeren zich in de medische, educatieve en artisanale sectoren.

Het project behelst 4 grote actielijnen die complementair zijn aan de acties die reeds gefinancierd worden via het UNDP in de streek:

1. Infrastructuur: afwerking van de gebouwen van de stichting en de artisanatwerkplaats;
2. Productie van boom- en fruitboomplantjes in de boomkwekerijen om te herbebossen;
3. Beheer van de natuurlijke (bos)grondstoffen in de regio door een betere kennis van het landgebruik, de landrechten en de landbedekking; en
4. Sensibiliserende en educatieve acties rond het belang van duurzaam beheer van de natuurlijke grondstoffen.

Eind november 2007 konden we de nodige fondsen vrijmaken om het project van start te laten gaan.

4. Conclusie en blik vooruit

Uit het voorgaande blijkt dat ook 2007 weer niet al te gemakkelijk geweest is. Toch konden we weer wat nieuwe pistes bewandelen, nieuwe fondsen aanboren en projecten uitwerken.

Het jaar 2008 wordt ingezet met weeral een jaar meer ervaring in de coördinatie en het beheer van projecten rond bosbeheer, bosbehoud en herbebossing in het Zuiden. Daarbovenop komt dan nog de nieuwe ervaringen in het kader van klimaatprojecten en de vele nieuwe mogelijkheden die zo gecreëerd worden. Een kleine SWOT-analyse lijkt gepast:

- **Strengths:**
 - o Onze **ervaring in bosprojecten in het Zuiden** die we opbouwden dankzij o.a. het VFTB
 - o Onze **ervaring in het uitwerken van bosprojecten in klimaatcontext**: de expertise op nationaal vlak is vooralsnog zeer beperkt. We kunnen onze positie in deze versterken en verzilveren.
 - o Toekomstige **erkenning als NGO voor OS** wat weer fondsen vrijmaakt
 - o De **specifieke niche die we als NGO innemen** in het Belgische NGO-landschap op het raakvlak van ontwikkelingssamenwerking en milieu
 - o **Onafhankelijkheid**
 - o **Allianties** met andere NGO's (VBV, WWF-België, Fair Timber, Argus,...), koepels, overlegplatformen (VODO, FRDO,...) en de universiteiten.

- **Weaknesses:**

- o Mbt fondsen van overheden en de vereiste '**matching funds**': Voor elk ingediend project dient immers steeds minstens 20% van het budget bijgepast te worden. De nieuwe projectfinanciering van DGOS laat daarnaast weinig budgettaire ruimte over voor de coördinatie van de projecten vanuit België...
- o Kleine, vooralsnog onvoldoende gekende NGO
- o De mogelijkheden en weldaden van kwaliteitsvolle compensatie bosprojecten zijn nog onvoldoende gekend. Daarenboven zijn eerder de slechte voorbeelden bekend en gemediatiseerd.

- **Opportunities:**

- o De **groeïende koolstofcompensatiemarkt**: we kunnen ons profileren als kenniscentrum en projecten uittekenen en op die manier de "matching funds" voor andere projecten.
- o Het **groeïende belang van bossen in de internationale context** zowel op klimaatvlak als alle mogelijke synergieën met andere bosaspecten die het groeiend bewustzijn van de klimaatsverandering toelaat (biodiversiteit, soevereiniteit van lokale gemeenschappen die van en in bossen leven, strijd tegen verwoestijning,...)

- **Threats:**

- o Het **voortbestaan van het VFTB**: Zoals hierboven reeds aangehaald loopt het contract met het ANB voor het beheer van het VFTB af op 31 mei 2009.
- o **Tegenkanting voor bosaanplantingsprojecten** in klimaatcontext, vooral te wijten aan onvoldoende kennis erover, stemmingmakerij, veralgemening en misbruik van bosprojecten.

Als we alles samen leggen zal de grootste uitdaging voor 2008 en 2009 **het voortbestaan van het VFTB na mei 2009** zijn. De verschillende problemen waarmee we tijdens het huidige contract hebben moeten kampen, geven aan dat dit geen sinecure zal worden. Toch moeten we maximaal profiteren van het feit dat bos aan belang wint op de internationale agenda en dat het thema van de Week van het Bos 2008 'Bos en Klimaat' zal zijn. De Week van het Bos begin oktober is dan ook een eerste ideale streefdatum om rond het voortbestaan van het VFTB een eerste stap richting een engagement of zelfs een engagement van de Vlaamse minister voor Leefmilieu en de Vlaamse Regering te krijgen. De pistes die hiervoor bewandeld zullen moeten worden zijn die van lobby, draagvlakvergroting via onze allianties, indien mogelijk een evaluatie van de eerste periode en een invulling van het VFTB voor een volgende periode die de Vlaamse Minister en de Vlaamse Regering kan overtuigen.

Het verzilveren van onze ervaring rond het uitwerken van **bosprojecten in klimaatcontext** en meerbepaald het herbebossen voor compensaties zal voor een groot deel afhangen van het engagement van Argus. Een eerste project zal onze geloofwaardigheid en bekendheid vergroten. We kunnen natuurlijk niet afwachten en kunnen ook reeds een eerste stap zetten om ook andere instanties aan te spreken en diets te maken wat we kunnen betekenen om tot duurzame herbebossingsprojecten te komen. In eerste instantie moeten we dus onze standpunten en criteria voor dit soort projecten duidelijk maken. Ook de stemmingmakerij en het over-dezelfde-kam-scheren van aanplantingsprojecten voor klimaatcompensatie moeten we blijven counteren door ook de duurzame projecten wereldkundig te maken en ongefundeerde kritieken te ontmantelen. De Noord-Zuid NGO's zien nu ook stilaan dat de hele koolstofkredietenmarkt aan de landen en projecten die het het meest nodig hebben voorbijgaat en beginnen hun standpunt te vormen. De unieke positie van Groenhart op het raakvlak van ontwikkelingssamenwerking en milieu- in dit geval klimaat- moeten we verder uitspelen. Het uitwerken van deze aanplantingsprojecten kan de nodige "matching funds" leveren voor de andere projecten die we beogen!

Hiermee is nog niet alles gezegd en de ervaring leert ons dat we vaak kort op de bal moeten spelen en klaarstaan voor allerlei mogelijkheden die ons geboden worden, oproepen tot projectvoorstellen, etc.

Veel werk voor de boeg, maar de resultaten die we boeken voor het bos en de mensen die ervan leven in het Zuiden, het enthousiasme en het vuur van onze partnerorganisaties zijn een grote stimulans.